

SPIS SESJI

Kobiece utopie w działaniu

100 LAT PRAW WYBORCZYCH KOBIET (1918-2018)

Atrakcjonizm kobiecego ciała – przejawy oraz strategie oporu	3
Ciągłość, zmiana, zerwanie? Podmiotowość i sprawczość ruchu kobiecego w XX i XXI wieku .	4
Determinanty społeczne a trendy w zdrowiu fizycznym i w zdrowiu psychicznym kobiet	5
Feministyczne studia o niepełnosprawności.....	6
Feminizm w działaniu/praktyce (lub "Niepodległe, autonomiczne i solidarne... -) - codzienna praktyka feministycznych grup nieformalnych i organizacji obywatelskich	7
Gender w porządkach religijnych, religie w reżimach płci	8
Genderowe aspekty zaradności społecznej- między ideą a praktyką społeczną	9
Gospodarka przyszłości: równość, opieka, redystrybucja.....	10
Intymne oraz seksualne obywatelstwo kobiet w sferze prywatnej i publicznej.....	11
Intymność i ekonomia – „wrogie światy” czy przenikające się sfery?	12
Kobiety - obywatelki w perspektywie pokoleniowej. Pomędzy sferą prywatną a publiczną .	13
Kobiety w sztuce.....	14
Mężczyźni na rzecz równości.....	15
„Mniejszość w mniejszości” – kobiety a dyskryminacja wielokrotna	16
Na skrzyżowaniach - intersekcyjność a aktywizm.....	17
Nowe oblicza walki z patriachatem. Feministyczne działania oczami młodego pokolenia....	18
Open Call dla Twórczyń/Twórców.....	19
Pamięć, niepamięć i gender – reprezentacje i ograniczenia pamięci kobiet i o kobietach	20
Polskie #metoo.....	21
Prawne instrumenty wyrównywania szans kobiet – teoria a praktyka	22
Równość płci w akademii – utopia?	23
Siła migracji kobiet	24
Sprawiedliwość reprodukcyjna – utopia czy świat możliwy	25

Kobiece utopie w działaniu

100 lat praw wyborczych kobiet (1918-2018)

Kraków, 21-22 września 2018

Strażniczki nierówności? O roli kobiet w utrwalaniu podrzędnego statusu w rodzinie	26
Utopie i dystopie w literaturze kobiet	27

Atrakcjonizm kobiecego ciała – przejawy oraz strategie oporu

Julita Czernecka

julita.czernecka@uni.lodz.pl

Współczesne społeczeństwo nadal reprodukuje kult bycia atrakcyjnym fizycznie, kult młodości, bycia szczupłym i „fit”. Wizję tę wzmacnia się poprzez nadawanie ludziom wyglądającym młodo pozytywnych cech, atrakcyjności seksualnej, witalności, przypisuje im się sukcesy w życiu prywatnym i zawodowym. Ponadto we współczesnym społeczeństwie atrakcyjność fizyczna jest coraz ważniejszym składnikiem kapitału ludzkiego, współistniejącym z takimi "klasycznymi" elementami jak wiedza, umiejętności czy zdrowie. Wygląd staje się również obszarem pogłębiających się nierówności między kobietami, bo przecież nie wszystkie jesteśmy i/lub możemy być atrakcyjne według obowiązującego kanonu piękna m. in. ze względu na cechy dziedziczne takie jak kształt sylwetki czy rysy twarzy, niepełnosprawność, starzenie się. Poza tym różni nas także kapitał kulturowy, postawy i gusty dotyczące preferowanego wyglądu. Inwestycje w kapitał estetyczny wymagają także określonych nakładów finansowych, nie wszystkie kobiety stać na transformowanie ciała, jeśli nawet by tego chciały.

Presja związana z wpisywaniem się w obowiązujący kanon piękna jest wzmacniana dziś przez media społecznościowe. W ostatniej dekadzie, kiedy to bardzo pręźnie zaczęły się rozwijać m.in. Facebook, Instagram, Youtube - stały się one nowymi narzędziami wpływającymi na kreowanie określonych wizerunków ciała (np. moda na bycie „fit-mamą”). Da się jednak zauważyć, że same użytkowniczki mediów społecznościowych zaczynają się buntować przeciw transmitowaniu opresyjnego, idealnego wizerunku kobiecego ciała. Umieszczają zdjęcia ciał po porodach, operacjach, ciał starzejących się. Również w tradycyjnych środkach masowego przekazu, powoli rodzi się trend promowania różnorodności: ciał dojrzałych i starych, ciał „plus size”, niepełnosprawnych, ciał zmieniających się w trakcie choroby czy podczas ciąży.

Z jednej strony podczas sesji mogą być prezentowane referaty pokazujące przejawy i konsekwencje tego "atrakcjonizmu" czy „beautizmu" dla kobiet, nie tylko dziś, ale też w perspektywie historycznej. Z drugiej strony, warto rozmawiać o strategiach oporu wobec nich, na przykład w obszarze mody, wizerunków scenicznych gwiazd, kampanii społecznych i komercyjnych, które promują różnorodność wyglądu, wieku, koloru skóry, walczą przeciw uprzedmiotawianiu kobiecego ciała.

Ciągłość, zmiana, zerwanie? Podmiotowość i sprawczość ruchu kobiecego w XX i XXI wieku

Anna Czerwińska, Magdalena Grabowska, Agnieszka Grzybek

anna.che.czerwinska@gmail.com, magdagrabowska@yahoo.com,

grzybekagnieszka@gmail.com

Setna rocznica wywalczenia praw wyborczych stanowi okazję do namysłu nad pokoleniami kobiet, które od XIX w. zaangażowane były w budowanie w Polsce ruchu feministycznego. Proponowany panel stworzy przestrzeń do dyskusji między przedstawicielkami i przedstawicielami różnych dyscyplin naukowych i ruchów kobiecych podejmujących badania historyczne odnoszące się do „płci” i „pokoleń”. Współczesne teorie filozoficzne, socjologiczne i literaturoznawcze odchodzą od synchronicznego rozumienia pokolenia (jako wspólnoty biologicznej lub wspólnoty doświadczeń), na rzecz podejścia diachronicznego (genealogicznego), opartego na dziedziczeniu, początkach i pochodzeniu (Weigel 2016). Także badaczki feministyczne podkreślają, że linearna narracja historyczna, oparta na zerwaniu i konflikcie pokoleń może umniejszać wartość działań „starszych feministek”, uznając je za relikty przeszłości, z drugiej strony obsadzając „młode feministki” w rolach niedoświadczonych radykałek, niedoceniających pracy „starszych koleżanek” (van der Tuin 2015).

W polskiej dyskusji o chronologii i tożsamości pytania o przynależność pokoleniową i tożsamość feministyczną różnych grupy kobiet, w tym: sufrażystek, działaczek kobiecych okresu PRL, kobiet Solidarności, działaczek grup nieformalnych i organizacji pozarządowych czy twórczyń Manify pojawiają się od lat. Temat pokoleń był dyskutowany na łamach pism feministycznych (np. Pełnym Głosem 1997, Zadra 2007), a jego współczesną odstoną są dyskusje wokół akcji #metoo (debata wokół publikacji „Codziennika Feministycznego”) i strategii politycznych ruchu emancypacyjnego (dyskusja wokół listu „Feministyczna Zmiana Warty”). Debaty te przenikają się z pytaniami o początek ruchu kobiecego w Polsce i jego umiejscowienie w relacji do zachodnich ruchów feministycznych. Do udziału w panelu zapraszamy badaczki(czy) i działaczki(czy) podejmujące(cych) m. in następujące tematy:

- upłciowiona kategoria pokolenia a badania nad ruchem emancypacyjnym w Polsce;
- konstituowanie się generacji polskich feministek w XX i XXI wieku;
- początek feminizmu w Polsce, „mit założycielski” i feministyczne „polityki historyczne”;
- upłciowiona genealogia feminizmu: figury „matek”, „córek” „sióstr”, „ciotek” i ich funkcja w debatach feministycznych;
- konflikt pokoleń w ruchu emancypacyjnym;
- zachodnie narracje pokoleniowe (np. „fale feminizmu”) a badania nad emancypacją kobiet w Polsce;
- pokolenie jako narzędzie sporu politycznego.

Determinanty społeczne a trendy w zdrowiu fizycznym i w zdrowiu psychicznym kobiet

Beata Tobiasz-Adamczyk

beata.tobiasz-adamczyk@uj.edu.pl

Sesja poświęcona będzie takim tematom jak:

- nierówności społeczne a nierówności w stanie zdrowia kobiet;
- zmiany w stylu życia, zachowania w zdrowiu i w chorobie i ich konsekwencje dla sytuacji życiowej kobiet;
- rola kobiet w medycynie – zawody medyczne i paramedyczne - postawy kobiet wykonujących zawody związane z leczeniem i opieką;
- wyzwania przed polityką społeczną związane z feminizacją wieku starszego, starzeniem się społeczeństwa i koniecznością zapewnienia opieki i pomocy społecznej osobom starszym i w zaawansowanym wieku (głównie kobietom).

Sesja przeznaczona dla socjologów medycyny, socjologów zdrowia oraz przedstawicieli innych dyscyplin socjologicznych i innych zawodów prowadzących badania naukowe koncentrujące się na szeroko rozumianych relacjach pomiędzy społecznymi determinantami zdrowia (statusem społeczno-ekonomicznym, zasobami psychospołecznymi) w perspektywie przebiegu życia a konsekwencjami w postaci ryzyka zachorowania na określone choroby, ryzyka zgonu, obniżonej jakości życia uwarunkowane stanem zdrowia. Szczególna uwaga poświęcona zostanie wpływom kapitału społecznego (sieci społeczne, wsparcie społeczne) na stan zdrowia kobiet i wyzwaniom jakie stoją przed kobietami z racji gwałtownego starzenia się społeczeństwa.

Oczekuje się, że uczestniczki i uczestnicy sesji podzielą się wynikami własnych badań tematycznie związanych z tytułem sesji.

Feministyczne studia o niepełnosprawności

Agnieszka Król, Katarzyna Żeglicka

a.krol@uj.edu.pl

Rozwój studiów o niepełnosprawności na arenie międzynarodowej w ostatnich dekadach wiąże się z podejmowaniem analiz o charakterze intersekcyjnym, w tym w szczególności tych dotyczących płci i seksualności (np. *crip theory*), a analizy feministyczne znacząco wpływają na teorie oraz prowadzone badania z zakresu Disability Studies głównego nurtu. Również w Polsce sytuacja kobiet z niepełnosprawnościami, a także genderowy wymiar opieki/wsparcia w kontekście niepełnosprawności coraz częściej stanowią przedmiot debat społecznych oraz prowadzonych badań. Jakie nowe perspektywy i wyzwania pojawiają się kiedy spojrzymy na przecięcie kategorii płci i niepełnosprawności? Czym charakteryzuje się sytuacja kobiet i dziewcząt z różnymi niepełnosprawnościami (w tym intelektualną, sprzężoną, sensoryczną)? Czy od ratyfikacji Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych możemy zaobserwować w Polskim społeczeństwie zmiany? Jakie perspektywy wnosi przyjrzenie się sprawiedliwości reprodukcyjnej z perspektywy studiów o niepełnosprawności? Czy możemy mówić w Polsce o ruchu na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami? Jeśli tak, to jakie miejsce mają w nim kobiety, w tym matki i opiekunki? Czy ruch na rzecz praw kobiet jest włączający i dostępny osób z różnym stopniem sprawności? W trakcie sesji spróbujemy zastanowić się nad tym czym są i czym mogą być feministyczne studia o niepełnosprawności.

Feminizm w działaniu/praktyce (lub "Niepodległe, autonomiczne i solidarne... -) - codzienna praktyka feministycznych grup nieformalnych i organizacji obywatelskich

Agata Teutsch

a.teutsch@autonomia.org.pl

Sesja ma być okazją do dzielenia się doświadczeniami, rozmów i refleksji na temat tego, w jaki sposób możemy być niepodległe, autonomiczne i solidarne funkcjonując w opresyjnym systemie i walcząc/przewyciężając dyskryminację i przemoc wobec dziewczynek i kobiet.

Systemy dominacji i grupy dominujące w różnych kwestiach mogą się różnić, ale zgodnie współpracują ze sobą by zneutralizować wszelkie przejawy emancypacji. Funkcjonuje szereg mechanizmów, które mają utrzymywać status quo i blokować wyzwolenie: grupy i systemy dominujące pielęgnują podziały między mniejszościami/grupami nieuprzywilejowanymi, izolują je od siebie, pozbawiają siły, jaką te grupy miałyby, działając razem, używają takich narzędzi jak tokenizm, przechwytywanie idei i języka, wykorzystują akty solidarności przeciwko uciśnionym, zagłuszają różnorodność która jest ich siłą itd.

W jaki sposób systemy/trendy polityczne, ekonomiczne i społeczne wpływają na to jak działamy?

W jaki sposób budujemy i wykorzystujemy tę wiedzę/świadomość i na ile mamy rozpoznane mechanizmy, które na nas oddziałują?

Czy i ewentualnie, w jaki sposób udaje nam się uniknąć reprodukcji patriarchalnych, rasistowskich, kapitalistycznych i in. norm i relacji, zarówno w tym co i jak robimy, jak i tego, w jaki sposób działamy, podejmujemy decyzje i rozwiązujemy konflikty?

W jaki sposób ciągłe bycie w opozycji do różnych systemów opresji wpływa na każdą z nas i na to, jak działamy w grupach i zespołach?

Co się dzieje kiedy kuszą nas media, kościół, biznes i polityka?

Z kim zawieramy sojusze i jakie to ma konsekwencje (partie polityczne, kościoły, ruchy obywatelskie, biznes, media i in.)?

Dzięki czemu udaje nam się działać 5, 10, 15, 20, 30, 40, 50 lat? Co daje nam siłę i jak może być rozumiana siła?

Jakie stosujemy strategie? Co nam się udaje?

Czy są takie kwestie w praktyce emancypacyjnej/feministycznej, które nas niepokoją? Gdzie je sytuujemy? Co i czy chcemy z nimi robić? Co postrzegamy jako wyzwania?

Sesja ma być okazją do dzielenia się doświadczeniem i rozmów na temat trudności, barier, wyzwań i sukcesów (oraz porażek) w ich przewyciężaniu. Jest skierowana przede wszystkim do tych wszystkich osób, które działając w grupach i organizacjach.

Gender w porządkach religijnych, religie w reżimach płci

Katarzyna Leszczyńska, Katarzyna Skowronek

kaleszcz@agh.edu.pl, njskowro@cyf-kr.edu.pl

Choć w ostatnich latach badania łączące obszary płci i religii są coraz częściej podejmowane przez zachodnie badaczki i badaczy, to jednak wciąż naukach humanistycznych i społecznych (zwłaszcza w Polsce) nie są one powszechne. To powoduje, że nadal niewiele wiadomo, jak kształtują się i zmieniają współczesne praktyki i dyskursy płciowe w obrębie szeroko rozumianych pól religijnych (tożsamości, praktyk językowych, instytucji, struktur i kultur) oraz z drugiej strony, jakie strategie wobec religii i w obrębie religii są produkowane i reprodukowane w różnych wymiarach reżimów płciowych. Chciałybyśmy więc, by tematyka wystąpień mieściła się w szeroko ujętych pytaniach o wzajemne relacje między reżimami płci (w tym w obrębie porządków pracy, produkcji, władzy, seksualności, języka i dyskursu, reprodukcji itd.) a religii. Zależy nam na wystąpieniach uwzględniających perspektywę intersekcyjną, refleksyjną i krytyczną. Tematy wystąpień mogą podejmować następujące zagadnienia:

- religie w genderowych i feministycznych wyobrażeniach i dyskursach, feministyczna krytyka religii;
- płeć, gender, hetero- i nieheteronormatywność w religijnym imaginarium (w tym teologia feministyczna);
- ograniczenia, bariery i nierówności płciowe w instytucjach, systemach i kulturze religijnej, płeć jako kategoria różnicująca struktury religijne;
- praktyki (w tym dyskursywne, ucieleśnione), strategie działań dyskursów płciowych w polu religijnym, sprawstwo płciowe;
- rozwój społeczny, równość i równouprawnienie a religie w wymiarze makrospołecznym;
- lub inne, wpisujące się w tematykę grupy.

Genderowe aspekty zaradności społecznej- między ideą a praktyką społeczną

Jolanta Klimczak, Kazimiera Wódz

jolanta.klimczak@us.edu.pl

Proponujemy interdyscyplinarną refleksję na temat zaradności społecznej z perspektywy kobiecej. Tytułową zaradność rozumiemy szeroko: jako –bliską naszym badaniom- *resilience*, odporność na kryzysy życiowe, ale także jako strategię życiową, styl funkcjonowania społecznego, kapitał społeczny, typ przystosowania, rodzaj tożsamości etc. Zachęcamy do jej opisu i analizy w skali zarówno mikro, mezo, jak i makro oraz w ramach paradygmatu interpretatywnego, jak i strategiczno-adaptacyjnego.

Interesują nas:

- dominujące i alternatywne modele kobiecości obecne w dyskursach (politycznych, naukowych, medialnych, instytucjonalnych) poświęconych zaradności społecznej;
- sposoby reprodukcji i negocjowania tych modeli oraz strategie oporu wobec nich obecne w praktykach społecznych;
- specyficzne dla różnych subkategorii kobiet postulowane i realizowane modele zaradności (zróżnicowane wiekiem, klasą społeczną, orientacją seksualną i in.).

W proponowanych rozważaniach chcemy zwrócić uwagę na zmiany, które zachodzą (albo też nie) we wskazanych obszarach oraz - w perspektywie diachronicznej- prześledzić proces (de)normatywizowania praktyk rezilientnych będących udziałem kobiet i wzorów kulturowych fundujących „zaradność kobiecą”.

Gospodarka przyszłości: równość, opieka, redystrybucja

Zofia Łapniewska, Anna Zachorowska-Mazurkiewicz, Judyta Lubacha-Sember

z.lapniewska@uj.edu.pl, anna.zachorowska@uj.edu.pl, judyta.lubacha-sember@uj.edu.pl

Pierwsza oddolna organizacja kobiet oraz masowe strajki miały miejsce w fabrykach, zarówno w Anglii, jak i w Stanach Zjednoczonych na przełomie XIX i XX wieku, gdzie kobiety pracowały za stawki nawet o połowę mniejsze niż mężczyźni i powszechna była praca dzieci. Dzięki ich odwadze i podjętym działaniom, jakże inaczej wygląda praca najemna dziś (przynajmniej w pierwszym świecie). Miały one odwagę walczyć o godność, uznanie i wyższe uposażenie, tworzyć utopie, które my nadal musimy tworzyć w sferze gospodarczej. Pozostaje wiele kwestii – zarówno związanych z nieodpłatną pracą kobiet (i mężczyzn) a tym samym równowagą pomiędzy pracą a życiem prywatnym, pracą produktywną (która również diametralnie się zmienia w Gospodarce 4.0) – gdzie nadal pensje kobiet są niższe niż mężczyzn na tych samych stanowiskach i wolniej one awansują, a także jakością życia, szczególnie w krajach ‘rozwijających się’. Czy mając jeden świat, nie powinniśmy i powinnyśmy dążyć do stworzenia ram gospodarczych sprzyjających wyrównywaniu szans wszystkich jego mieszkańców i mieszkańców?

Mając na uwadze powyższe rozważania, chcielibyśmy zaprosić do zgłaszania abstraktów (max. 200 słów) do naszego panelu, w następujących obszarach:

- nieodpłatne prace, wymiana pieniężna lub jej brak, łączenie pieniądza z wartością;
- jakość życia, rozważania nad zmianą paradygmatu gospodarki, gwarancja zatrudnienia, bezwarunkowy dochód podstawowy;
- klastry, kobiety i innowacje, nowe technologie, Gospodarka 4.0, sprawczość kobiet w sferze zawodowej;
- działania na rzecz praw i wolności, alternatywy dla przyszłości, kobiety i rozwój.

Zapraszamy w szczególności osoby reprezentujące wszelkie nurty ekonomii heterodoksyjnej, nie tylko ekonomii feministycznej.

Intymne oraz seksualne obywatelstwo kobiet w sferze prywatnej i publicznej

Mariola Bieńko

mariola.bienko@gmail.com

Pytanie o intymny świat kobiet, ujmowany zarówno w aspekcie ucieleśnionym, jak i usytuowanym, znakowanym przez rozmaite zmienne, takie jak rasa, klasa, wiek, orientacja seksualna, pochodzenie etc. wyrasta z „polityki umiejscowienia” (Adrienne Rich) oraz dąży do praktykowania wiedzy usytuowanej (Donna Haraway), poszerzając ramy definiowania kobiecości o nowe byty, podmioty, mniejszości. Seksualność kobiety przez wieki była przedmiotem analitycznych publicznych dyskursów oraz praktyk (politycznych, społecznych, historycznych, językowych, erotycznych, artystycznych). W świecie kultury dyskursy te zdominowane były przez nawiązanie do seksualności jako źródła tożsamości. Obserwowanie odczuć seksualnych, fantazji, skłonności, dyspozycji i działań miało na względzie poddanie kobiet kontroli społecznej.

Idea nowego rodzaju obywatelstwa, a więc określenie swego miejsca w chaosie i różnorodności tożsamości erotycznych, przenosi się dzisiaj z marginesu opinii publicznej i znajduje w centrum uwagi wielu działaczy i działaczek, badaczy i badaczek życia społecznego. Szerzej rozumiane koncepcje „obywatelstwa seksualnego” Jeffrey Weeksa oraz „intymnego obywatelstwa” Kena Plummera będą traktowane w sesji jako pojęcia pozwalające rozpatrywać wielość publicznych dyskursów i opowieści na temat życia prywatnego i publicznego kobiet. Oba konstrukty są opisem sposobu identyfikacji, form przynależności, do której kobiety aspirują, ale także kontroli (lub nie) kobiecego ciała, uczuć, związków w przestrzeni publicznej i sferze społecznych wyborów głównie w dziedzinie erotyki i seksu.

Proponowane obszary dyskusji analiz teoretycznych i empirycznych to m.in. zmiany norm obyczajowych dotyczących intymności i seksualności, społeczne i subiektywne znaczenia praktyk seksualnych, nowe techniki reprodukcji, przemoc seksualna, nienormatywność seksualna i płciowa, edukacja seksualna, obraz cielesności i seksualności w kulturze i sztuce etc. W centrum uwagi znajdą się zjawiska społeczne związane z prawem do rozstrzygania i zarządzania własnym ciałem, wizerunkiem, tożsamością, uczuciami i relacjami, jak również pożądaniem, płcią i erotyzmem.

Intymność i ekonomia – „wrogie światy” czy przenikające się sfery?

Agata Dziuban, Anna Ratecka

agata.dziuban@uj.edu.pl, anna.ratecka@uj.edu.pl

Celem sesji jest bliższe przyjrzenie się wzajemnym relacjom między sferą intymności i ekonomii oraz zjawiskom i praktykom, które pojawiają na styku tych dwóch sfer. Ekonomia i intymność nierzadko ukazywane są na gruncie feminizmu jako radykalnie (ontologicznie) odmienne obszary doświadczenia czy „wrogie światy”, by przywołać kategorię Vivianne Zelizer. Przenikanie się tych dwóch sfer traktowane jest często jako zjawisko dystopijne i niepożądane, ponieważ niesie za sobą zagrożenie alienacją, monetaryzacją czy utowarowieniem aspektów kobiecego doświadczenia, które, w tej optyce, nie powinny nigdy zostać poddane komercjalizacji lub są „z definicji” niekomercjalizowalne: intymnych relacji i więzi, troski, emocjonalnego zaangażowania czy seksu. W trakcie sesji chcielibyśmy krytycznie spojrzeć na przedstawioną wyżej perspektywę, podejmując dyskusję nad tym, na ile uzasadnione i możliwe jest rozdzielanie sfery intymności i ekonomii. Czy rozdzielenie to stanowić musi nieodłączny element feministycznego projektu politycznego? W jaki sposób konstruuje i problematyzuje ono doświadczenia, sprawczość oraz (ekonomiczną) aktywność kobiet? Chcielibyśmy podjąć próbę znalezienia odpowiedzi na te pytania przyglądając się zjawiskom sytuującym się równocześnie w polu czy na przecięciu tych dwóch sfer, takim jak choćby małżeństwo i relacje intymne, praca intymna, praca seksualna, praca opiekuńcza, praca domowa, praca reprodukcyjna (w tym surogacja) czy seksualny barter. Zachęcamy do zgłaszania zarówno referatów teoretycznych, jak i refleksji wokół badań empirycznych odnoszących się do poruszanych w trakcie sesji tematów.

Kobiety - obywatelki w perspektywie pokoleniowej. Pomiędzy sferą prywatną a publiczną

Maria Zielińska, Beata Trzop

m.zielinska@is.uz.zgora.pl

Celem grupy jest dyskusja dotycząca zmian dokonujących się w rolach społecznych i śkonceptcjach życia w perspektywie kilkunastu już pokoleń kobiet, które w 1918 roku uzyskały prawa wyborcze w Polsce. Współczesne młode kobiety realizują swoje własne modele życia, kontrolują swoją płodność, wybierają zawody jeszcze do niedawna zastrzeżone dla mężczyzn. Zmieniły się relacje międzypokoleniowe. W tym kontekście interesuje nas, czy zmiany dokonujące się w wymiarze rodziny, małżeństwa i aktywności zawodowej kobiet w perspektywie minionych stu lat widocznie przyczyniły się do wzrostu aktywności kobiet w przestrzeni publicznej. Czy Polki, mając od stu lat mandat na obecność w polityce, korzystają z tego? Jakie społeczne normy dotyczące ról kobiet występują dzisiaj w procesie międzygeneracyjnego przekazu, zwłaszcza w zakresie socjalizacji do aktywności społecznej i politycznej? Jak przedstawiają się współczesne relacje kobiet w rodzinie – na ile są one odzwierciedleniem wzorów w rodzinie pochodzenia, na ile zaś ich modyfikacją? Jakiego życia Polki chciałyby dla swoich córek? Na te i inne pytania chcemy uzyskać odpowiedź podczas sesji.

W osi naszych rozważaniach chciałybyśmy także umieścić perspektywę młodzieży i młodych dorosłych w kwestiach obecności kobiet w małej i wielkiej polityce, kobiet – aktywnych obywaterek, wybitnych ekspertek, znanych postaci.

Kobiety w sztuce

Iwona Demko, Magdalena Mach

mmach@asp.krakow.pl

Proponowana sesja ma umożliwić prezentację osiągnięć / utopii kobiecych w sztuce na przestrzeni 100 lat od uzyskania możliwości podejmowania studiów na Akademiach Sztuk Pięknych. Zapraszamy do zgłaszania referatów:

- traktujących o obecności/nieobecności kobiet w sztuce,
- działaniach artystycznych i społecznych podejmujących tematykę nierówności płci w świecie sztuki
- prezentacji wybitnych twórczyń, których dzieła i idee wniosły znaczący wkład do świata sztuki
- analiz obecności kobiet w sztuce, na podstawie danych dotyczących kobiecych dzieł w zbiorach muzealnych i galeryjnych w kraju i za granicą oraz liczby wystaw artystycznych indywidualnych i zbiorowych.

Jako organizatorki planujemy:

- zaprezentować w trakcie sesji sylwetkę pierwszej studentki Zofii Baltarowicz (materiały zebrała i opracowała Iwona Demko);
- przedstawić wizualizacje danych odnośnie aktualnego udziału kobiet w życiu ASP w Krakowie (w opracowaniu; Magdalena Mach).

Sesja będzie mieć charakter naukowo-badawczy, dążący do ujawnienia problemów z którymi borykają się Kobiety w Sztuce.

Mężczyźni na rzecz równości

Urszula Kluczyńska, Katarzyna Suwada

k.suwada@umk.pl

Pragniemy zaproponować grupę tematyczną, która umożliwiłaby podjęcie próby odpowiedzi na pytanie w jaki sposób mężczyźni mogą i wspierają prawa kobiet w różnych sferach życia, zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej. Interesuje nas sfera makro i mikro; wymiar ekonomiczny, polityczny, społeczny, kulturowy i religijny. Chcemy przyjrzeć się historycznym i współczesnym biografiami mężczyzn działających na rzecz zmiany i praw kobiet, a także przemianom modeli męskości z szeregiem zależności i złożoności oraz wpływowi tych zmian na równość genderową.

Celem grupy tematycznej jest namysł nad zmianami w obrębie męskości, które wspierają i wspierają równość genderową. Wychodzimy z przekonania o ogromnym zróżnicowaniu mężczyzn i modeli męskości, w których relacyjność nie musi ograniczać się do porządku hierarchicznego opartego na władzy, ale gdzie również jest miejsce na pozytywne emocje, odrzucenie dominacji oraz rozumienie zależności i odpowiedzialności w układzie horyzontalny. Dostrzeżenie takich elementów jest w naszym przekonaniu istotne w analizie relacji nie tylko w obrębie męskości, ale również pomiędzy męskością a kobiecością.

Choć to mężczyźni i przemiany w obrębie męskości stanowią tutaj główną oś analiz, jesteśmy dalekie od androcentycznej perspektywy. Wychodzimy z założenia, że różnorodność nie musi implikować nierówności. Chcemy przyjrzeć się tym mechanizmom, które tę nierówność wytwarzają, jednak przede wszystkim tym działaniom i przemianom, które mają charakter prorównościowy. Do zgłaszania zapraszamy wszystkich, którzy chcą poddać analizie takie przykłady badań, działań i refleksji teoretycznych w swoich referatach.

„Mniejszość w mniejszości” – kobiety a dyskryminacja wielokrotna

Dorota Majka-Rostek

dorota.majka-rostek@uwr.edu.pl

Kobiety w socjologicznym, nie arytmetycznym ujęciu, ze względu na swoje usytuowanie społeczne, ujmowane są jako mniejszość społeczna. W tej zbiorowości mniejszościowej dostrzec można kolejne kategorie, relatywnie bardziej niż inne marginalizowane. W ramach proponowanej sesji chcemy przyjrzeć się specyfice funkcjonowania społecznego osób należących do takich kategorii jak m.in.: kobiety nieheteroseksualne, kobiety niepełnosprawne, kobiety starsze czy kobiety należące do mniejszości etnicznych. Są one narażone na dyskryminację wielokrotną – wynikającą z płci oraz innego atrybutu mniejszościowego. Interseksjonalne powiązania pomiędzy płcią kulturową, klasą, etnicznością, sprawnością, orientacją seksualną itd. chcemy ująć w kontekście możliwości skorzystania z szans wynikających ze współczesnych procesów demokratyzacji i emancypacji. Istotnym pytaniem jest to, na ile te możliwości ograniczone są do kobiet z kategorii dominującej – wykształconych, dobrze sytuowanych, heteroseksualnych mieszkanek dużych miast, na ile zaś korzystają z nich kobiety z kategorii marginalizowanych. Chcemy dowiedzieć się czy i na ile zjawisko sumujących się wykluczeń ma odzwierciedlenie we współczesnych badaniach naukowych, w politykach równościowych czy w działaniach organizacji na rzecz równouprawnienia.

Na skrzyżowaniach - intersekcjonalność a aktywizm

Justyna Struzik, Ewa Furgał, Natalia Sarata

justyna.struzik@uj.edu.pl

Doświadczenie różnych ruchów społecznych na przestrzeni ostatniego wieku pokazuje rosnącą potrzebę włączania perspektywy intersekcjonalnej do działań zbiorowych. Szczególnie widoczne staje się to w kontekście ruchów opierających się na kategoriach tożsamościowych, bowiem praktyki ludzi i ich “światy życia” często wykraczają poza jasno zdefiniowane tożsamości, a tym samym nie znajdują odzwierciedlenia w wąsko zbudowanych celach danego ruchu. Jednym ze sztandarowych przykładów niewystarczającego włączania różnych perspektyw i doświadczeń może być reprezentowanie przez pierwsze ruchy kobiece przede wszystkim kobiet białych i z klas średnich. Inną podobną ilustracją może być niewidoczność osób transpłciowych w ruchach LGBTQ. Współcześnie tytułowym skrzyżowaniom doświadczeń osób należących do różnych grup poświęca się o wiele więcej przestrzeni zarówno w refleksji badawczej, jak i w praktykach ruchów i działań społeczeństwa obywatelskiego. Tym refleksjom i praktykom chcemy przyjrzeć się podczas proponowanej sesji.

Celem sesji będzie więc dyskusja dotycząca zarówno teoretycznych ram ujmujących problem intersekcjonalnego aktywizmu, jak i praktycznych rozwiązań stosowanych w ruchach społecznych w celu włączania różnych doświadczeń i osób. Szczególnie interesować nas będą prezentacje dotyczące:

- różnych strategii i narzędzi stosowanych przez ruchy społeczne i organizacje pozarządowe w celu włączania perspektywy intersekcjonalnej;
- sojuszy i sieci jako strategii działań intersekcjonalnych;
- specyfiki włączania różnych przesłanek do działań zbiorowych (np. budowania działań wychodzących poza klasę średnią, działań kierowanych do kobiet ze wsi, działań włączających osoby z niepełnosprawnościami etc.);
- teoretycznych refleksji nad działaniami intersekcjonalnymi jako metodą przeciwdziałania opresji;
- ograniczeniom i wyzwaniom związanym z intersekcjonalnością w działaniach zbiorowych.

Nawiązując do tytułu konferencji chcemy zastanowić się, w jakim stopniu intersekcjonalne działania można traktować jako dziejącą się utopię.

Nowe oblicza walki z patriarchatem. Feministyczne działania oczami młodego pokolenia

Karolina Szymura, Patrycja Mańka, Radosław Nawojski, Magdalena Pluta

kobiece.utopie.panelstudencki@gmail.com

Celem panelu jest stworzenie przestrzeni do dyskusji, wymiany myśli i dzielenia się doświadczeniami studentek i studentów zaangażowanych społecznie, naukowo czy badawczo w szeroko pojętą tematykę kobiecą. W obecnym kontekście społecznym i politycznym stajemy się świadkami wzmożonej działalności społecznej, tworzenia się nowych grup i ruchów społecznych, które gromadzą tysiące ludzi w ramach wspólnej walki na rzecz zmiany lub przeciwko zachodzącym zmianom. Na tym tle wyróżniają się szczególnie ruchy i grupy walczące o prawa kobiet. Młode pokolenie mocno angażuje się w tę walkę na różnych polach, wykorzystując do tego różne alternatywne narzędzia i formy działania.

Przykładem może być kontrowersyjna działalność selfie-feministek, której pomysłodawczynią była Audrey Wollen - działaczka społeczna z USA. Idea selfie-feminizmu jakkolwiek mocno krytykowana wciąż funkcjonuje w polskiej sieci, zapewniając sobie grono entuzjastów i entuzjastek. Mówiąc o nowych narzędziach, mamy też na myśli wszelkie inne przejawy profeministycznej działalności w sieci i szeroko pojętych nowych mediach. W jaki sposób młodzi ludzie wykorzystują tego typu narzędzia? W jaki sposób włączają je w klasyczne kanały przekazu i walki? To tylko niektóre z pytań, na które chcemy odpowiedzieć podczas sesji.

Jako młodzi badacze i badaczki związani z feminizmem na co dzień, czujemy głęboką potrzebę porozmawiania z innymi młodymi ludźmi o tym temacie.

Open Call dla Twórczyń/Twórców

Agata Stępień

agatateresastepien@hotmail.com

Kobiece Utopie to kreatywna inicjatywa złożenia osobistego komentarza w relacji do obchodzonej w tym roku stuletniej rocznicy wywalczenia praw wyborczych Polek. Jest to możliwość ukazania tematu utopi w intersekcyjnym i interdyscyplinarnym zakresie sztuki oraz działań w sztuce. Spotkanie jest otwartą formą debaty na różne formy twórczości związane z tematyką praw kobiet oraz możliwością uzyskania bezpośredniego kontaktu z prezentowanym dziełem sztuki.

Konferencja ma być okazją osobistej transformacji osób prezentujących oraz słuchaczy/widzów za pomocą refleksji na temat form sztuki oraz ich celów. Otwartość wymiany komentarza lokalnych artystów oraz globalnych wpływów w kwestiach kreatywności/tworzenia sztuki ma na celu pogłębiania świadomości tematów związanych z upamiętnieniem sytuacji kobiet sprzed 100 lat ku różnopoziomowej transformacji czasów, w których obserwujemy, tworzymy sztukę.

Temat utopie to inspiracja dająca możliwość podzielenia się osobistą motywacją, praktycznych doświadczeń w dziedzinie sztuk wizualnych. Idea tego przedsięwzięcia w dziedzinie sztuki rozszerza badania interdyscyplinarne i skutecznie debatuje między kobietami/artystkami w globalnym społeczeństwie. Jej celem jest stymulowanie świadomości poprzez produkcję sztuki kobiet w historii.

Obszar badań/interdyscyplinarnych działań artystycznych może obejmować postawy feministyczne, których celem jest, aby były aktem politycznym, który może mieć znaczenie w sztuce. Procesem tego artystycznego i naukowego przedsięwzięcia jest akt samooceny, innowacyjne pomysły i poczucie samorealizacji. Ten plan daje widzowi korzystne i praktyczne doświadczenie w globalnym spektrum ludzkiego działania. Inicjatywa ta daje możliwość zbadania jak sztuka kobiet funkcjonuje i kształtuje doświadczenia kobiet i mężczyzn, ludzkich zmagania i osiągnięcia w różnych kulturach. Analizuje ich rozwój pod władzą instytucjonalną i społeczną. Ponadto bada siły, które tworzą sens wokół płci. Jako świetne przypisanie do refleksji, propozycja partycypacji obejmuje podejścia między przedmiotowe dotyczące kontemplacji płci, istniejące w zakresie transcendentnym. Badanie obejmuje twórczość kobiet, opierającą się na intymności i związku między ciałem, jego położeniem, oraz sytuacją. Znaczenie manifestacji cielesnej i dalsze rozwikłanie paradoksu, że ciało nie może swobodnie istnieć jako jednie cielesny koncept. Część dorobku kulturowego cywilizacji jaki zawdzięczamy działaniom kobiet, manifestującymi się poprzez dzieła artystyczne.

Oczekujemy zgłoszeń znanych i mniej znanych, twórczyń/twórców, adeptów sztuki (performance/happening, street art, digital art, sztuki wizualne, taniec, muzyka, tattoo art, terapia przez sztukę, edukacja przez sztukę). Akceptowane są zgłoszenia w formie prezentacji, workshopu, wystawienniczo- prezentacyjnej.

Pamięć, niepamięć i gender – reprezentacje i ograniczenia pamięci kobiet i o kobietach

Aleksandra Herman

a.herman@isns.uw.edu.pl

Ostatnie 100 lat to czas bezprecedensowej, wielopłaszczyznowej emancypacji, gdy kobiety działały na rzecz równości z mężczyznami, stopniowo przełamując ich monopol w większości obszarów życia społecznego. Powodowane ideałami, osobistymi ambicjami bądź wyższą koniecznością, wchodziły w role dotychczas zarezerwowane dla mężczyzn, nieodwracalnie zmieniając kulturę.

Jednak mimo relatywnie licznej obecności kobiet-bohaterek, identyfikowanych z imienia i nazwiska, jak również masowego *agency* kobiet anonimowych, pamięć kulturowa (zbiorowa) i wiedza historyczna nadal kształtowane są w przeważającym stopniu z wykluczeniem kobiet i z zapomnieniem ich dokonań. Pokazuje to dysproporcja między ewidentną obecnością kobiet i kobiecych wspomnień w pamięci komunikacyjnej (w rodzinach, w transferze międzypokoleniowym) a ich drastycznym ograniczeniem w miarę jej instytucjonalizacji i upubliczniania. W procesach konstruowania pamięci kulturowej i wiedzy historycznej wciąż bowiem dominują XIX-wieczne wzorce, nakierowane na formowanie zmaskulinizowanej narodowej kultury pamięci.

Jak dotąd niewiele jest badań, które koncentrują się na roli gender w pamięci kulturowej i w kulturze pamięci. A jednak ich wyniki dowodzą, że mechanizmy instytucjonalizacji pamięci polegają przede wszystkim na jej maskulinizacji, a nie tylko na upraszczaniu i mediacjach przez systemy symboliczne, czy na (bieżącej) politycznej instrumentalizacji. Można zatem mówić o swoistej wymuszonej transgenderyzacji pamięci, dokonującej się w procesie jej przekształceń, która jest warunkiem instytucjonalizacji, skutkującym publicznym zapomnieniem realnej roli i znaczenia kobiet. Ma to dalsze negatywne oddziaływanie kulturowe, społeczne i polityczne, ograniczające szanse osiągnięcia realnej równości gender.

W ramach tej interdyscyplinarnej sesji dokonany zostanie przegląd współcześnie prowadzonych badań, lokujących się na przecięciu perspektyw pamięci i gender. Drugim celem będzie zebranie doświadczeń teoretycznych i metodologicznych, które wesprą tworzenie warsztatu badawczego, który pozwoli przełamać stereotyp pamięci kobiet i pamięci o kobietach jako utopii. Równolegle zastanowimy się nad uwarunkowaniami i celowością konstruowania kultury pamięci kobiet.

Polskie #metoo

Magdalena Grabowska, Marta Rawłuszko

m.rawluszko@uw.edu.pl, magdgrabowska@yahoo.com

Jedną z najważniejszych debat publicznych dotyczących praw kobiet, jakie w ostatnim czasie miały miejsce w Polsce, była odśłoną międzynarodowej akcji #metoo. Kampania ukazywała problem powszechności przemocy seksualnej, której kobiety doświadczają ze strony mężczyzn. Wydaje się, że przebieg #metoo w Polsce można podzielić na trzy etapy. Pierwszy z nich to fala osobistych, spontanicznych wpisów w mediach społecznościowych, w których kobiety opisywały swoje doświadczenia związane z różnymi formami przemocy seksualnej, oznaczając je wspólnym hashtagem #metoo. Drugi etap to pojawienie się w mediach publicznych wypowiedzi, których autorki opisywały przemoc seksualną, jednocześnie wskazując z imienia i nazwiska sprawców przemocy. Głosy Anny Śmigulec, Justyny Samolińskiej oraz autorek tekstu „Papierowi feminiści”: Sary Czyż, Dominiki Dymińskiej, Patrycji Wieczorkiewicz, Agnieszki Ziółkowskiej i czterech anonimowych kobiet, zaznaczyły krytyczny punkt, spotykając się z gwałtowną reakcją elit symbolicznych, w tym również feministek. Jednym z elementów tej reakcji było dyscyplinowanie kobiet, podważanie ich podmiotowych decyzji oraz stawianie interesów sprawców w centrum debaty. W efekcie polskie #metoo zaczęło być nazywane „zatrzymaną rewolucją”: nie pojawiły się nowe wypowiedzi kobiet, nie ujawniono kolejnych sprawców przemocy. Dyskurs wokół #metoo, kluczowy dla dynamiki i przebiegu kampanii, znacząco przesunął się, stopniowo odchodząc od tematu przemocy seksualnej oraz doświadczeń kobiet. W debacie pojawiły się nowe figury i wątki, m.in. te związane z: domniemaniami niewinności, Polską jako „dzikim wschodem”, „linczem” nad sprawcami, kulturą prawa i kulturą gwałtu, „nowym purytanizmem” czy wreszcie „zmianą warty” w polskich feminizmie.

Stojąc na stanowisku, że przemoc seksualna wobec kobiet, której sprawcami są mężczyźni ma charakter pandemii i jest jednym z najważniejszych mechanizmów opresji kobiet, zapraszamy do udziału we wspólnym namyśle nad przebiegiem i konsekwencjami polskiego #metoo. Szczególnie zapraszamy wystąpienia rekonstruujące i analizujące przebieg kampanii w kontekście szerszych zagadnień takich jak podmiotowość i sprawczość kobiet, działania na różnych poziomach struktury społecznego świata i możliwość definiowania problemów związanych z emancypacją, oraz nierównościami w kontekście polskim i międzynarodowym

Prawne instrumenty wyrównywania szans kobiet – teoria a praktyka

Wojciech Burek, Katarzyna Sękowska-Kozłowska

w.burek@uj.edu.pl

Zaproszenie do udziału w sesji kierujemy nie tylko do przedstawicielek i przedstawicieli nauk prawnych, ale również innych dziedzin nauki (m.in. socjologii, nauk o polityce, nauk ekonomicznych). Zapraszamy do zgłaszania propozycji referatów dotyczących zarówno obszaru bezpośrednio związanego z tytułem konferencji (system wyborczy i partycypacja polityczna), jak i innych obszarów (m.in. zatrudnienie i aktywność zawodowa, zabezpieczenie społeczne, edukacja). W szczególności interesują nas polskie rozwiązania prawne i realia ich wprowadzania oraz ewentualnego obowiązywania. Zachęcamy jednak również do prezentowania badań komparatystycznych lub/i z zakresu prawa i stosunków międzynarodowych.

Zapraszamy do zgłaszania wystąpień krytycznie analizujących istniejące oraz projektowane rozwiązania prawne, a także przedstawiających uwarunkowania (i kontrowersje) wprowadzania prawnych instrumentów wyrównywania szans kobiet. Interesują nas również wystąpienia przedstawiające badania nad praktyką stosowania istniejących rozwiązań prawnych.

Liczymy na dyskusję m.in. na temat parytetów w prawie wyborczym i innych dziedzinach życia, wieku emerytalnego w kontekście prawa do równego traktowania, instrumentów z obszaru łączenia pracy oraz i życia prywatnego (*work-life balance*), a także ochrony macierzyństwa i rodzicielstwa.

Równość płci w akademii – utopia?

Paulina Sekuła, Ewelina Ciaputa

paulina.sekula@uj.edu.pl, ewelina.ciaputa@uj.edu.pl

Choć kobiety pojawiły się w akademii jako studentki pod koniec XIX wieku, prawo do realizacji kariery naukowej na równi z mężczyznami uzyskały dopiero po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Możliwie i nie bez sprzeciwów zajmowały przestrzeń zarezerwowaną uprzednio dla mężczyzn. Sytuacja kobiet współcześnie podejmujących kariery naukowe uległa znaczącej poprawie, o czym świadczyć może przewaga kobiet wśród osób studiujących oraz równowaga płci wśród osób będących nauczycielami akademickimi. Nadal jednak występują znaczące dysproporcje płci w nauce przejawiające się m.in. w ubywaniu kobiet na kolejnych szczeblach kariery naukowej, ich niskiej reprezentacji w naukowych ciałach decyzyjnych oraz mniejszej widoczności ich dokonań naukowych. Problemy te mają charakter uniwersalny, ale są szczególnie widoczne w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i inżynierskich.

Problematyka proponowanej sesji koncentruje się wokół zagadnień karier naukowych kobiet w Polsce. Proponowane do dyskusji kwestie obejmują m.in. przebieg karier zawodowych kobiet w różnych dyscyplinach naukowych, typowe dla kobiet bariery sukcesu naukowego i czynniki ułatwiające jego osiągnięcie, znaczenie polityk publicznych i rozwiązań prawnych w osiąganiu równości płci w nauce oraz skuteczność wdrażanych rozwiązań i programów służących przeciwdziałaniu różnym przejawom nierówności płci.

Siła migracji kobiet

Krystyna Slany, Magdalena Ślusarczyk

krystyna.slany@uj.edu.pl, magdalena.slusarczyk@uj.edu.pl

Polki intensywnie uczestniczyły i uczestniczą w migracjach już od ponad 150 lat; różne były mechanizmy społeczne, przyczyny podejmowania decyzji migracyjnych i ich konsekwencje. Brak jest całościowego spojrzenia na ten proces, a przede wszystkim zwrócenia uwagi na moc emancypacyjną tego procesu. Migrantki, jak dotąd zamiast kompleksowej oceny ich przemieszczeń i ich dowartościowania, często poddawane są negatywnym ocenom emocjonalnym i normatywnym (np. eurosieroctwo). W proponowanej sesji pragniemy wydobyć ogromne znaczenie migracji kobiet zarówno dla kraju napływu, jak i kraju odpływu, a także dla nich samych. Pragniemy zatem zaprosić do dyskusji nad:

- rolą i znaczeniem migracji kobiet dla dokonujących się zmian społecznych w sferze politycznej, ekonomicznej i kulturowej w wymiarze makrospołecznym, regionalnym i lokalnym
- organizowaniem i zapewnianiem dobrostanu rodziny, jej poszczególnych członków zwłaszcza dzieci i szerszej sieci krewnych (m.in transfery ekonomiczne, społeczne, emocjonalne)
- zarządzaniem i organizowaniem więzi transnarodowych
- tworzeniem nowych wartości, wzorów życia i praktyk
- tworzeniem wspólnot ponadnarodowych, podtrzymywaniu tożsamości polskiej poza granicami Polski, w tym rozwoju edukacji polonijnej
- uczestnictwem kobiet w organizacjach pozarządowych w przestrzeni transnarodowej, oferowaniu wsparcia polskim rodzinom migracyjnym (np. wsparcie macierzyńskie czy rodzicielskie), konstruowaniu polskiego społeczeństwa za granicą (*Polish society abroad*, za Anne White 2016)
- rolą migracji w zmianie tożsamości kobiet i ich ról społecznych oraz rolą migracji w procesach emancypacyjnych kobiet

Sprawiedliwość reprodukcyjna – utopia czy świat możliwy

Krystyna Dzwonkowska-Godula

krystyna.dzwonkowska@uni.lodz.pl

Jak zauważa Jerzy Szacki, utopia rodzi się wtedy, „gdy w świadomości ludzkiej zjawia się rozdarcie między światem, który jest, a światem, który jest do pomyślenia”. Pożądany sposób „urządzenia” społeczeństwa pojawia się w umysłach ludzi w sytuacji niedostatku, poczucia niesprawiedliwości, przekonania, że społeczeństwo, a tym samym i życie jednostek powinno i mogłoby wyglądać zupełnie inaczej, gdyby przyjąć inne reguły społeczne.

W latach 90. XX wieku grupa czarnoskórych mieszkanek Stanów Zjednoczonych, uznając, że dotychczasowe działania na rzecz praw kobiet reprezentują interesy białych bogatych Amerykanek z klasy średniej, zaproponowała koncepcję „sprawiedliwości reprodukcyjnej” i podjęła walkę na rzecz praw reprodukcyjnych marginalizowanych kategorii społecznych (m.in. kobiet z mniejszości etnicznych, o niskiej pozycji społecznej, osób transpłciowych). Koncepcja ta, powstała z połączenia idei praw reprodukcyjnych i sprawiedliwości społecznej, postuluje równość i zniesienie podziałów na uprzywilejowanych i upośledzonych w decydowaniu o własnym ciele, prokreacji, życiu rodzinnym. „Sprawiedliwość reprodukcyjna” oznacza prawo i posiadanie odpowiednich warunków do tego, aby móc: mieć dzieci, nie mieć dzieci, mieć kontrolę nad warunkami porodu i opiekować się posiadaniem potomstwem. Obejmuje zatem takie zagadnienia jak: edukacja seksualna, zdrowie reprodukcyjne, możliwości kontroli własnej płodności, prawo do aborcji, prawo do leczenia niepłodności (dostęp do nowoczesnych technologii reprodukcyjnych), ale także opiekę okołoporodową oraz sprawowanie opieki nad dziećmi.

Przedmiotem obrad proponowanej grupy są zagadnienia związane z urzeczywistnieniem sprawiedliwości reprodukcyjnej:

- problemy doświadczane przez kobiety i mężczyzn reprezentujących różne kategorie społeczne w realizacji praw reprodukcyjnych i rodzicielskich w różnych warunkach społeczno-historycznych (perspektywa interseksyjna);
- konsekwencje braku sprawiedliwości reprodukcyjnej dla jednostek, grup społecznych, całego społeczeństwa;
- strategie indywidualne i zbiorowe w walce o sprawiedliwość reprodukcyjną;
- możliwości osiągnięcia sprawiedliwości reprodukcyjnej w różnych warunkach społeczno-historycznych, przykłady udanych i nieudanych inicjatyw, napotymane przeszkody i sposoby radzenia sobie z nimi;
- utopijność i realność projektu sprawiedliwości reprodukcyjnej we współczesnych społeczeństwach.

Do zgłaszania referatów zapraszamy przedstawicieli różnych dziedzin nauk społecznych, co pozwoli spojrzeć na analizowany problem z perspektywy historycznej i interdyscyplinarnej.

Strażniczki nierówności? O roli kobiet w utrwalaniu podrzędnego statusu w rodzinie

Aldona Żurek, Iwona Przybył

przybyl@amu.edu.pl

Głębokie przeobrażenia społeczno-kulturowe ostatnich dekad dały szanse między innymi na większy udział kobiet w tworzeniu kształtu życia rodzinnego. Społeczny awans kobiet i upowszechnienie indywidualistycznych wartości pozwoliło na zmiany w małżeństwie i rodzinie: wzrost autonomii kobiet, wychodzenie poza rodzinne stereotypy płci, bardziej osobowe relacje, wzrost zasobów władzy. Pomimo wielu głębokich przeobrażeń i oporu kobiet wobec dyskryminacji układ równościowy nie zawsze jest realizowany. Przemiana rodzinnej rzeczywistości w kierunku coraz większej podmiotowości kobiet jest hamowana przez wiele barier, m.in. procesy socjalizacji czy ideologie (m.in. zwycięstwo zapoczątkowanego w latach 90. w Polsce *backlashu*). Niemniej za jedną z nich można uznać strategię samych kobiet. Wyniki badań empirycznych potwierdzają, że pomimo mechanizmów społecznych dających kobietom prawo wyboru partnera życiowego nadal dają się wybierać, pełniąc pasywną rolę zarówno w trakcie zalotów i zaręczyn. Zakres udziału ojca w procesie wychowania i opieki nad potomstwem jest wyznaczany dzisiaj głównie przez matkę dziecka, która - odpowiadając na społeczny stereotyp Matki Polki - nierówny podział pracy włącza w pozytywny obraz samej siebie. Kobiety nie uwalniają się także od obowiązków domowych w zakresie, w jakim można by tego oczekiwać. Podrzędny status służy części kobiet do wyrażania miłości i troski, dzięki czemu realizują społecznie konstruowany model ról rodzinnych.

Do udziału w sesji zapraszamy wszystkich zainteresowanych analizą szeroko rozumianych uwarunkowań oraz konsekwencji sprawczej roli kobiet w hamowaniu procesu dekompozycji układu nierównościowego w rodzinie i umacnianiu znaczenia tradycyjnych symboli w kontekście rodzinności.

Utopie i dystopie w literaturze kobiet

Monika Świerkosz

monika.swierkosz@uj.edu.pl

Utopie, antyutopie, dystopie – pełniły i pełnią niezwykle ważną rolę w literaturze kobiet. W twórczości wielu autorek (między innymi Margaret Atwood, Doris Lessing, Ursuli LeGuin, Angeli Carter) pojawiają się wizje „innych światów” – zarówno tych idealnych czy alternatywnych, jak i tych przerażających i spotworniałych, tych z przeszłości i z przyszłości, fantastycznych i całkiem realistycznych. Jednej strony, podważały one stabilność i oczywistość rzeczywistości, którą znamy i zachęcały do twórczego i afirmatywnego wymyślenia świata na nowo, z drugiej – bywały niezwykle przenikliwym narzędziem politycznej krytyki *status quo* oraz języków, za pomocą których go podtrzymujemy. W 100-lecie wywalczenia przez Polki (i część Europejki) praw wyborczych chcemy przyjrzeć się dokładniej tej specyficznej odmianie literatury pisanej przez kobiety, jaką są utopie/dystopie, w szczególności chcemy, aby dyskusja dotyczyła następujących wątków:

- jakie są odmiany kobiecych utopii/dystopii, na czym polega ich alternatywność/odmienność? (utopie polityczne, społeczne, seksualne, antropologiczne...);
- jak wyglądają kobiece utopijne/dystopijne czasoprzestrzenie: jak wygląda w nich relacja między ludzkim a nie-ludzkim, rzeczywistym a wymyślonym, swoim i obcym?;
- w jaki sposób (do jakich celów) autorki wykorzystywały rozmaite strategie utopijnego pisania? (co w nich dominuje: dekonstrukcja i demitologizacja czy reinterpretacja i przepisywanie?);
jakie konwencje literackie, poetyki i estetyki okazały się szczególnie podatne na utopijne fantazjowanie? (groteska, fantasy, sci-fi, baśń, dziennik,?).